

*śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
ōṃ namō bhagavatē vāsudēvāya*

maharṣi vēdavyāsapraṇītaṃ śrīmadbhāgavatamahāpurāṇam

**॥ pañcamaskandhē
caturviṃśō'dhyāyaḥ ॥**

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
ōṃ namō bhagavatē vāsudēvāya
śrīmadbhāgavatamahāpurāṇam
॥ pañcamaskandhē
caturviṃśō'dhyāyaḥ ॥

śrīśuka uvāca

adhastātsavituryōjanāyutē svarbhānurnakṣatrava -
ccaratītyēkē yō'sāvamaratvaṃ grahatvaṃ cālabhata |
bhagavadanukampayā svayamasurāpasadaḥ saiṃhikēyō
hyatadarhastasya tāta janma karmāṇi cōpariṣṭā -
dvakṣyāmaḥ ॥ 1 ॥

yadadastaraṇērmaṇḍalaṃ pratapatastadvistaratō
yōjanāyutamācakṣatē dvādaśasahasraṃ sōmasya
trayōdaśasahasraṃ rāhōryaḥ parvaṇi
tadvyavadhānakṛdvairānubandhaḥ
sūryācandramasāvabhīdhāvati ॥ 2 ॥

tanniśamyōbhayatrāpi bhagavatā rakṣaṇāya prayuktaṃ
sudarśanaṃ nāma bhāgavataṃ dayitamastraṃ tattējasā
durviṣahaṃ muhuḥ parivartamānamabhyavasthitō
muhūrtamudvijamānaścakitahṛdaya ārādēva nivartatē
taduparāgamiti vadanti lōkāḥ ॥ 3 ॥

tatō'dhastātsiddhacāraṇavidyādharaṇām
sadanāni tāvanmātra ēva || 4 ||

tatō'dhastādyakṣarakṣaḥpiśācaprētabhūtagaṇānām
vihārājiramantarikṣaṃ yāvadvāyuh pravāti yāvanmēghā
upalabhyantē || 5 ||

tatō'dhastācchatayōjanāntara iyaṃ pṛthivī yāva -
ddhaṃsabhāsaśyēnasuparṇādayaḥ patattripravarā
utpatantīti || 6 ||

upavarṇitaṃ bhūmēryathā sannivēśāvasthānamavanēra -
pyadhastāt sapta bhūvivara ēkaikaśō yōjanāyu -
tāntarēṇāyānavistārēṇōpakṣptā atalaṃ vitalaṃ
sutalaṃ talātalaṃ mahātalaṃ rasātalaṃ
pātālamiti || 7 ||

ētēṣu hi bilasvargēṣu svargādapyadhikakāma -
bhōgaiśvaryānandabhūtivibhūtibhiḥ
susamṛddhabhavanōdyānākṛīḍavihārēṣu
daityadānavakādravēyā nityapramuditā -
nuraktakalatrāpatyabandhusuhṛdanucarā gr̥hapataya
īśvarādapyapratihatakāmā māyāvinōdā nivasanti || 8 ||

yēṣu mahārāja mayēna māyāvinā vinirmitāḥ
purō nānāmaṇipravarapравēkaviracitavicitrabhavana -
prākāragōpurasabhācaityacatvarāyatanādibhi -
rnāgāsurasamithunapārāvataśukasārikākīrṇakṛtrima -

*bhūmibhirvivarēśvaragr̥hōttamaiḥ samalaṅkṛtāśca -
kāṣati || 9 ||*

*udyānāni cātitarāṃ mana indriyānandibhiḥ
kusumaphalastabakasubhagakisalayāvanatarucira -
viṭapaviṭapināṃ latāṅgāliṅgitānāṃ śrībhiḥ
samithunavividhavihaṅgamajalāśayānāmamala -
jalapūrṇānāṃ jhaṣakulōllaṅghanakṣubhitanīranīraja -
kumudakuvalayakahlāranīlōtpalalōhitaśatapatrādi -
vanēṣu kṛtanikētanānāmēkavihārākulamadhura -
vividhasvanādibhirindriyōtsavairamaralōkaśriya -
matiśayitāni || 10 ||*

*yatra ha vāva na bhayamahōrātrādibhiḥ
kālavibhāgairupalakṣyatē || 11 ||*

*yatra hi mahāhipravarasīrōmaṇayaḥ sarvaṃ
tamaḥ prabādhantē || 12 ||*

*na vā ētēṣu vasatāṃ divyauṣadhirasarasāyanānnapāna -
snānādibhirādhayō vyādhayō valīpalitajarādayaśca
dēhavaivarṇyadaurgandhyasvēdaklamaglāniriti
vayō'vasthāśca bhavanti || 13 ||*

*na hi tēṣāṃ kalyāṇānāṃ prabhavati kutaścana
mṛtyurvinā bhagavattējasaścakrāpadēśāt || 14 ||*

*yasmin praviṣṭē'suravadhūnāṃ prāyaḥ puṃsavanāni
bhayādēva sravanti patanti ca || 15 ||*

athātalē mayaputrō'surō balō nivasati yēna ha vā
 iha sṛṣṭāḥ ṣaṇṇavatirmāyāḥ kāścanādyāpi
 māyāvinō dhārayanti yasya ca jṛmbhamāṇasya mukhatastrayaḥ
 strīgaṇā udapadyanta svairiṇyaḥ kāmīnyaḥ puṃścalya
 iti yā vai bilāyanam praviṣṭam puruṣam rasēna
 hāṭakākhyēna sādhayitvā
 svavilāsāvalōkanānurāgasmitasamlāpōpagūha -
 nādibhiḥ svairam kila ramayanti yasminnupayuktē puruṣa
 īśvarō'ham siddhō'hamityayutamahāgajabalamātmānamabhi -
 manyamānaḥ katthatē madāndha iva || 16 ||

tatō'dhastādvitalē harō bhagavān hāṭakēśvaraḥ
 svapārṣadabhūtagaṇāvṛtaḥ prajāpatisargōpa -
 brṃhaṇāya bhavō bhavānyā saha mithunībhūta
 āstē yataḥ pravṛttā saritpravarā hāṭakī nāma
 bhavayōrvīryēṇa yatra citrabhānurmātariśvanā
 samidhyamāna ojasā pibati tanniṣṭhyūtam hāṭakākhyam
 suvarṇam bhūṣaṇēnāsurēndrāvarōdhēṣu puruṣāḥ
 saha puruṣībhirdhārayanti || 17 ||

tatō'dhastātsutalē udāraśravāḥ puṇyaślōkō
 virōcanātmajō balirbhagavatā mahēndrasya priyam
 cikīrṣamāṇēnādītērlabdhakāyō bhūtvā
 vaṭuvāmanarūpēṇa parākṣiptalōkatrayō bhagavadanu -
 kampayaiva punaḥ pravēṣita indrādiṣvavidyamānayā
 susamṛddhayā śriyābhijūṣṭaḥ
 svadharmēṇārādhayaṃstamēva

*bhagavantamārādhanīyamapagata -
sādhvasa āstē'dhunāpi || 18 ||*

*nō ēvaitatsākṣātkārō bhūmidānasya
yattadbhagavatyaśēṣajīvanikāyānām jīvabhūtātmabhūtē
paramātmāni vāsudēvē tīrthatamē pātra upapannē parayā
śraddhayā paramādarasamāhitamanasā sampratipāditasya
sākṣādapavargadvārasya yadbilanilayaiśvaryam || 19 ||*

*yasya ha vāva kṣutapatanapraskhalanādiṣu vivaśaḥ
sakṛnnāmābhigrṇan puruṣaḥ karmabandhanamañjasā
vidhunōti yasya haiva pratibāadhanam mumukṣavō -
'nyathaivōpalabhantē || 20 ||*

*tadbhaktānāmātmavatām sarvēṣāmātmānyātmada
ātmatayaiva || 21 ||*

*na vai bhagavānnūnamamuṣyānujagrāha yaduta
punarātmānusmṛtimōṣaṇam māyāmayabhōgai -
śvaryamēvātanutēti || 22 ||*

*yattadbhagavatānadhigatānyōpāyēna
yācñācchalēnāpahṛtasvaśarīrāvasēṣitalōkatrayō
varuṇapāśaiśca sampratimuktō
giridaryām cāpaviddha iti hōvāca || 23 ||*

*nūnam batāyam bhagavānarthēṣu na niṣṇātō
yō'sāvindrō yasya sacivō mantrāya vṛta
ēkāntatō brhaspatistamatihāya svayamu -
pēndrēṇātmānamayācatātmanaścāśiṣō nō ēva*

taddāsyamatigambhīravayasaḥ kālasya
manvantaraparivṛttaṃ kiyaḥ lōkatrayamidam || 24 ||

yasyānudāsyamēvāsmatpitāmahaḥ kila vavrē na tu
svapitryaṃ yadutākutōbhayaṃ padaṃ dīyamānaṃ
bhagavataḥ paramiti bhagavatōparatē khalu svapitari || 25 ||

tasya mahānubhāvasyānupathamamṛjitakaṣāyaḥ kō
vāsmadvidhaḥ parihīṇabhagavadanugraha
upajigamiṣatīti || 26 ||

tasyānucaritamupariṣṭādvistarīṣyatē yasya
bhagavān svayamakhilajagadgururnārāyaṇō dvāri
gadāpāṇiravatiṣṭhatē nijajanānukampitahrdayō
yēnāṅguṣṭhēna padā daśakandharō yōjanā -
yutāyutaṃ digvijaya uccāṭitaḥ || 27 ||

tatō'dhastāttalātalē mayō nāma dānavēndrastri -
purādhipatirbhagavatā purārīṇā trilōkīśaṃ
cikīrṣuṇā nirdagdhasvapuratrayastatprasādāḥ labdha -
padō māyāvināmācāryō mahādēvēna parirakṣitō
vigatasudarśanabhayō mahīyatē || 28 ||

tatō'dhastānmahātalē kādravēyāṇāṃ sarpāṇāṃ
naikaśīrasāṃ krōdhavaśō nāma gaṇaḥ kuhakatakṣaka -
kāliyasuṣēṇādipradhānā mahābhōgavantaḥ
patattrirājādhipatēḥ puruṣavāhādanavaratamudvijamānāḥ
svakalatrāpatyasuhrṭkuṭumbasaṅgēna kvacitpramattā
viharanti || 29 ||

tatō'dhastādrasātalē daitēyā dānavāḥ paṇayō nāma
 nivātakavacāḥ kālēyā hiraṇyapuravāsina iti
 vibudhapratyanīkā utpattyā mahaujasō mahāsāha -
 sinō bhagavataḥ sakalalōkānubhāvasya harērēva tējasā
 pratihatabalāvalēpā bilēśayā iva vasanti yē vai
 saramayēndradūtyā vāgbhirmantravarṇābhi -
 rindrādbibhyati || 30 ||

tatō'dhastātpātālē nāgalōkapatayō vāsuki -
 pramukhāḥ śaṅkhakulikamahāśaṅkhaśvētadhanañjayadhṛta -
 rāṣṭraśaṅkhacūḍakambalāśvataradēvadattādayō
 mahābhōginō mahāmarṣā nivasanti yēśāmu ha vai
 pañcasaptadaśaśatasahasraśīrṣāṇāṃ
 phaṇāsu viracitā mahāmaṇayō rōciṣṇavaḥ
 pātālavivaratimiranikaraṃ svarōciṣā vidhamanti || 31 ||

|| iti śrīmadbhāgavatē mahāpurāṇē pāramahaṃsyāṃ saṃhitāyāṃ
 pañcamaskandhē rāhvādisthitibilasvargamaryādānirūpaṇaṃ
 nāma caturviṃśō'dhyāyaḥ ||